

Dinard Kıyılarında Aşk Labirentleri: Yaz Hikâyesi (1996)

Fransız Yeni Dalga sinemasının usta yönetmeni Eric Rohmer, dört mevsim öykülerinin üçüncü filmi **Yaz Hikâyesi**'nde (1996), bir yaz güncesine yayılan kadın erkek ilişkilerinin doğasını, ikilemelerini ironik bir bakışla görselleştirir. Yoğun diyaloglarla bezeli filmin mizanseni, kuşku ve güven arasında gidip gelen karakterler etrafında biçimlenir. Film ilk bakışta Yeni Dalga'nın tipik aşk melodramlarından biri gibi görünse de diyalogların edebîliği ve akıcılığı sayesinde seyirciyle güçlü bağlar kurar. Filmin olay örgüsü, üç kadın karakterle yolu kesişen Gaspard'ın çekingen ama bir o kadar da tutkulu halleriyle farklı ilişkiler arasında kendi benlik imgesine dair keşfe çıkışına dayanır.

Deniz dalgalarının tekneyi yaladığı bir temmuz gününde martıların gökte süzüldüğü manzaraya dalıp giden insanlar arasında gördüğümüz Gaspard, sırt çantası ve gitarıyla tekneden iner, dosdoğru arkadaşının villasına gider, eşyalarını yerleştirir ve sonrasında sahil boyunca yürüyüş yapar. Gün bitiminde eve döndüğünde gitarına sarılır sabahlara dek notalara yeni melodiler fısıldar.

Sahil beldesinde gezip dolaşırken kendi dünyasında kaybolan müzmin bekâr tavırlar takınan Gaspard, denizde yüzdükten sonra plajda restoranda karşılaştığı garson kadını görür gibidir, o sırada Margot, hiç fark ettirmeden onu izler. Ona seslenerek kumsala, yanına oturmasını teklif eder. Margot'nun "Burada yalnız mısınız? Tatil için mi geldin?" demesine binaen Gaspard şu anlık öyle olduğunu, daha sonra Nantes'ta bir tasarım fabrikasında çalışmak için ayrılacağını söyler. Matematik üzerine yüksek lisans yaptığını da ekler. Margot'nun "Ben de etnoloji üzerine doktora yapıyorum" sözünü duyan Gaspard, "Etnoloji mi?" diyerek şaşkınlığını gizleyemez. Margot, garsonluğun gerçek işi olmadığını ifade eder, akabinde Gaspard'ın doktoranın neye yaradığına dair sorusuna cevaben Margot, bir şeye yaramadığını, araştırma yapmaya bile izin verilmediğini vurgular. Margot'un etnolojiye dair ilgisi, Gaspard'ın tepkisi ve kadınlarla ilişkisi filmi tematik açıdan zenginleştirmekten ziyade, karakterlerin nasıl biri oldukları hakkında fikir verir. Margot, kolonyal zamanların etnologlarının gittikleri egzotik diyarlara - Endonezya, Malezya vs.- yolculuğunda çok şey öğrendiğini söyler. Orada tanıştığı adama karşı hissettiği aşk acısından seyahat tutkusunun köreldiğini ve doktora tezini buranın yerlilerinin atalar kültü üzerine yaptığını dile getirir. Aşk acısının tazeliği etnolojiye olan diri merakına da ket vurur bir süre sonra.

Margot, Rance Nehri kenarında yaşayan yerlilerden biriyle yapacağı görüşmeye Gaspard'ın da katılmasını ister ve Gaspard'la birlikte kırsal manzaraların akıp gittiği yolda ilerlerken folklora dair sohbetlerinde Gaspard, Amerikan Rock'ın köklerinin eski İrlanda marşlarına dayandığını belirterek kültür sömürgeciliğine parmak basar. Bunun üzerine Margot, Fransa'nın batısında Brittany bölgesinde yaşayan Kelt yerlileri üzerine araştırma deneyimlerinden edindiği izlenimle "Gayda her zaman sıkıcı geliyor." deyince Gaspard, bunun aksine Kelt ozanlarının tarzına uyan çok güzel bir enstrüman olduğunu söyler. Ayrıca ilk kez karşılaştıkları restoranda çalan denizci şarkısını Margot'nun etnoloji araştırması için derlediklerinden seçtiğini öğrenince şaşırır, ardından Keltlerin deniz şarkılarından birini söylerler. Görüşme için geldikleri adamla sohbet ederken denizci şarkıları hakkında konuşurlar. Margot'nun isteğiyle bu şarkılardan birini söyler adam. Görüşme sonrası Margot, Gaspard'a gece birlikte zaman geçirmeyi teklif eder, Gaspard ise yalnız kalmak istediğini, başka birini beklediğini söyleyerek oradan ayrılır, bestelemek için uğraşıp durduğu denizci şarkısını kaydetmeye çalışır.

Filmin görüntülerinin masalsı havası içinde burjuvazi aşklarının takıntılı hallerini kadrajlayan Rohmer'in düşleminde sinematografik açıdan anlam kazanan imgelerle bütünleşen mekânlar yoktur, tüm sokaklar denize çıkar eninde sonunda. Karakterler deniz kıyısında, kumsalda, sokaklarda falan feşmekân, kâh gülüşerek kâh tartışarak yürürler çoğu kez. Öte yandan filmde, kurmaca sinemanın estetiğe olan bakışına yakın durmakla beraber sözlü anlatım formlarını önceler, imgeler ve imajlarla düşünmeyi geri plana iter. Bu sözlü anlatılarda Yeni Dalga filmlerindeki entrikalı aşkların replikleri gibi banal, içi kof

muhabetlerin tersine felsefe, etnoloji, müzik vb. entelektüel beceriler gerektiren düşün dünyasının sularında kulaç atarlar.

Sahilde, kayalıklara oturdukları anlarda birbirlerine aşk şecerelerini sayıp döken Gaspard ve Margot, daha sonra pub bara giderler, barda genç çiftler dans ederken Gaspard elindeki içki kadehiyle öylece kalakalır, bir köşeye çekilerek dans edenleri dikizler. Gaspard'ın bu erkek kalabalığı arasında nasıl rahat ettiğini sorgu sualine karşılık Margot, etnolog olması hasebiyle insanlara merak duyduğunu ve kimsenin tam anlamıyla sıkıcı olmadığı düsturuna bağlılığını dile getirir. Gaspard ise kalabalık insan grupları arasına karışmayı sevmediği için Margot'nun sosyalliğini yadırgar, bir iki sıkı arkadaşı ve Lena'dan başka kız arkadaşı olmadığını belirtir ve "Şimdi sen varsın." sözüyle Margot'nun gamzelerine tebessüm kondurur.

Karşı kıyıdaki Cezembre Adası'nı işaret eden Margot, Lena'yı merak edince Gaspard çantasından bir fotoğraf karesini çıkarıp gösterir ona. Margot "aşık olmak iyi bir şeydir." Der, bir yandan da Gaspard'ın öze dönük oluşu gerçekten bir sevgilisi olduğu yönünde şüphe uyandırır. Hakeza Gaspard'ın "Birinin kalbini fethetmekte iyi değilim." sözleri bu duruma delalet eder.

Gaspard için aşk tesadüfleri severken Margot'nun gözünde aşkı doğru zamanda bulmak olasıdır. Aşk hafızasının imbiğinden damıttıkları sevdalarından geriye kalan izlere dokunurlar. Aşk unutma ve hatırlama biçimlerini irdelerler.

Margot geçen gün barda dans ederken gördükleri Solene ile aşka yelken açmayı önerir, Gaspard ise hep Lena'yı bekleyeceğini dile getirir. Aklının ucunda yaz için bir sevgili bulma isteği de vardır. Yine yeşilliklerle süslü ıssız bir uçurumun kenarında yürürlerken Gaspard, kendini katlanılmaz biri olarak addedince Margot, "aşkını bulacaksın" temennisinde bulunur. Margot'un şahsında aşk, ilk gelen otobüse atlamaksa eğer, Gaspard'a göreyse aşk son otobüsü de kaçırma halidir bir açıdan. Sonraki sekansta öpüşmeleri Margot'nun "Saf ve sembolikti./ Öyle de kalacak." sözleriyle bölünür. Böylelikle Gaspard dudağında yarım kalmış öpüşle dilinden düşürmediği melodileri mırıldanır.

Solene ile denizde yüzerler, bir şeyler yiyip içtikten sonra Solene'nin amcasının evine giderler, Gaspard gittikleri evde gördüğü gitarı çalmaya başlayınca Solene, onun denizci şarkısının melodilerine eşlik eder, koltukta oturdukları sırada yakınlaşırlar, öpüşürler. Amcası ve yengesi çat kapı içeri girer. Margot, hiç bozuntuya vermeden Gaspard'ı tanıştırır onlarla. Margot'nun daveti üzerine onlara katılır.

Balıkçı gemisinde Fransızların halk danslarına, denizcilerin şarkılarına ruh veren akordeon sesine şarkılarla eşlik ederler, neşeli zamanların tadını çıkarırlar. Sonraki sekansların birinde plajda güneşlenirler, krem sürerler sırtlarına. Plajdan ayrılırken arabanın durakladığı esnada Margot'yu gören Solene ona selam verir. Sohbet ederler. Gaspard, Margot'yu tanımazlıktan gelir göz göze gelmemeye çalışır.

Eric Rohmer, filmografisinden bir filmi seçip izlediğinizde tek başına incelikli bir kavrayış vermez lakin döngüsel seçki halinde izlediğinizde bütün klişeleri sıyırıp geçer. Aşk, kendilerini ve birbirlerini anlama çabası içinde didinip duran kadın karakterlerin ufkunun genişliğine karşın Gaspard, röntgenci erkek bakışıyla cinsel hazzın ayartıcılığına kapılır.

Solene'nin ikinci hatta üçüncü kadın olarak görülmesine dönük "Ben senin yedek sevgilin miyim?" itirazında haklıdır çünkü Gaspard, sadakatle bağlılıktan yoksunluğuyla Margot ve Solene ile olan ilişkilerini hep Lena'nın varlığının gölgesinde bırakır, keza Lena'yı da. Gaspard üçünün de kadınlık deneyimlerini eril tandanslı söylemin düzenine yerleştirir. Margot, Solene hakkında sohbetlerinde kendisini arkadaş olarak konumlayan Gaspard'a içten içe darlıp gücendiğini 'yedek sevgilinin de yedeği' serzenişinde dışa vurur, bu sözler karşısında Gaspard'ın yüzü yere düşer.

Margot'nun "Kendine baksana./ Sevgi için dilenen köpek yavrusu gibisin./ Muzaffersin." Sözlerine Gaspard; Soleney ile Lena'dan daha fazla ortak noktası olduğunu düşüncesine kapılarak "Eğer Lena hafta sonuna kadar gelmezse Solene ile Quessant'a gideceğim." der. Margot, Gaspard'ın kadınlara bakışının sorunlu olduğunu sıkça yüzüne vurur. Kızgınlıkla koşup gider. Gaspard onu kolundan yakalar. Barış eli uzatır. Margot "Bazen seni ısırarak geliyor içimden./ Bu iz bırakmaz. Ama uygun dozda alınması gerek." der ve Gaspard'ın boynundan hafifçe ısırır. Margot'nun bu dişil arzusu, madalyonun öteki yüzüne yani kadın cinselliğinin biricikliğine, karanlık yönlerine uzanır. Eric Rohmer, cinsellik temsillerini yeniden üretirken kameranın bakışını hem erkek hem de kadın bakışına sıfırlar. Gaspard'ın merakını celbeden kadınlarla ilişkilendirme biçimi cinsel haz, aşk, arkadaşlık triosunun sınırlarında cirit atar.

Gaspard'ın yolunu gözlediği Lena, nihayet gelmiştir. Lena'ya karşı hissettiği tutku ve şehvet dolu aşk öteki ilişkilerinden ayırıcı bir niteliktedir. Lena, deniz kıyısındaki konuşmalarında kız kardeşinin sevgilisi gibi karakter yoksunu erkekleri görünce Gaspard'ı daha çok özlediğini söyler. Bu tür ilişkilerde sürekli kendini savunma ihtiyacı duyduğunu ekler söylediklerine.

Fransız yazınında çığır açan Jules Verne hikâyelerinden esinle Lena'ya olan aşkını anlatan denizci şarkısını sabırsızlıkla bekleyen Lena, elini çabuk tutmasını salık verir, sonrasında bir grup arkadaşla yemekte bir araya gelirler. Kısa bir süre sonra Lena, Gaspard'la büyük otelin arkasında yer alan La Potinière'de buluşmak için sözleşir ve uyumaya gider. Hemen ardından Gaspard da bisikletiyle oradan ayrılır, Lena'ya bestelediği şarkıyı bitirmeyi arzular.

Yeni güne uyandığı gibi soluğu Margot'nun evinin önünde alan Gaspard'ın "Sana ulaşmaya çalıştım./ Bu kez gelemedim." özrüne karşılık Margot, "sorun değil" deyip pek üstünde durmaz. Sözü Solene ile ilişkilerinin nasıl gittiğine getirir. Gaspard'ın "Çok sevimliydi ama Lena bir tane./ O kadar güçlü hissediyorum ki onun için kelimeler yetmiyor." sözlerinde billurlaşan deli dolu aşkı, insan denen muammanın mahrum kaldığı şeyle ilişkisinin saplantılara kapı araladığını işaret eder. Bu sekanslardan birini izlediğimizde az biraz Rohmer sinemasına aşınaysak şayet, bu filmi onun çektiğini de biliriz. Zira Rohmer kendine özgü sinema yapma biçimiyle varlığını her daim belli eder.

Lena, sürekli başka planlar tasarlayıp dururken Gaspard, "Sen asıl benimle vakit geçirmek istemiyorsun./ Uzaklıklar bize yarıyor diyen sendin." diyerek tek taraflı bir sevgiyi kalbinde büyütmenin çaresizliği içindedir. Buna karşın Lena'nın, ailesinin ilişkilerini tasvip etmediğini öne sürer, "Keşke bir arkadaş gibi davranabilseydin." demesi üzerine Gaspard, "Biliyorsun bundan daha fazlası." diye karşılık verir. Lena, bu sözleri bir belkiye sığdırır, gözyaşları içinde oradan uzaklaşmaya yeltenir, Gaspard elini tutmaya çalışır. Lena, isyankâr ruhuyla "Kimseye özgürlüğümün bir parçasını bile vermek istemiyorum./ Ya da sevdiğim adama, bir gün bulabilirsem." dediği anlarda belirginleşen özgürlüğüne düşkünlüğüyle çekici ve gizemli endamıyla Gaspard'ın arzuladığı lakin kavuşamadığı bir tür femme fatale'e dönüşür. Gaspard, Lena'yla ilişkilerinin kötü gidişatı üzerine sohbeta daldığı Margot'ya "Ben sadece seninle varım. Solene ile kendim değilim." diyerek üç kadın arasında sürüncemede kaldığını, duygularına esir düştüğünü açık eder.

Margot, Gaspard'ın bu ipe sapa gelmez tavırlarına akıl erdiremediğini, "Seni bir türlü çözemedim./ Önce sevgi hastası, sonra hoyrat bir Romeo, sonra da olduğundan daha şeytan ve edepsiz." sözleriyle ifade eder. Gaspard'ın, Margot'nun sözlerini takiben sarf ettiği "Senin için hepsinden vazgeçtim./ Seninle birlikte Quessant'a gitmek istiyorum." gibi arabesk aşk söylemlerine karnı doyan Margot'nun gülümseyişi oldukça manidardır, esasında Margot, onun açmazlarına güler.

Solene ile parkta buluştukları sahnede onunla Quessant'a gidemeyeceğini, Margot'ya söz verdiğini söyleyince Solene, derin üzüntü duyar ve onun ikiyüzlü olduğunu yüzüne vurur. Bilahare filmin mottosu diyebileceğimiz "Arkadaşlık ciddidir./ Belki aşktan bile daha ciddi." repliğini duyarız. Öyle ki arkadaşlık gibi birincil düzey bir ilişkiyi yürütemeyen Gaspard'dan daha karmaşık duyguların eşlik ettiği aşka kendini adamasını beklemek saflık olur. Filmin finalinde Gaspard, Margot'yla vedalaşır, tekneye biner, terk eder

Dinard'ı. Rohmer, finalde seyirciyi saf melodramın kollarına bırakmadan ucu bucağı belli olmayan bir denizin kıyısına bırakır.

Yaz Hikâyesi filmiyle Rohmer, hareketli imajları hikâyenin boyunduruğı altına bırakmadan insan ilişkilerinin değışim sancılarını sinemasal tavrına katık eder. Bu bağlamda Gaspard'ın kadınlarla kurduğı ilişkilerin örüntüsünde kendini arayışı, Rohmer'in döngüsel zaman algısıyla bir hikâyenin sonuna değıl sonrasına teyellenir.

Ümit Gündoğdu, "Dinard Kıyılarında Aşk Labirentleri: Yaz Hikâyesi (1996)"

<https://www.fikirtepediya.com/sinema/dinard-kiyilarinda-ask-labirentleri-yaz-hikayesi-1996/> (Yayın

Tarihi: 3 Ağustos 2024).